

Asociácia rodín a rodinných spoločenstiev na Slovensku

Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina
tel.: 0911 911 780
e-mail: info@rodinkovo.sk
www.rodiny.sk

Centrum pro rodinu a sociální péči o.s. - Klub ÁMOS

pavilón C, výstavisko Černá louka
korešpondenčná adresa: Kostelní náměstí 1
728 02 Ostrava 1
tel.: 552 301 475, 775 244 025
e-mail: klubamos@prorodiny.cz
www.prorodiny.cz

PRIESTOR PRE RODINU

Asociácia rodín a rodinných spoločenstiev na Slovensku
v spolupráci s

Familiae Locum – Rodinkovo, n.o.

realizuje projekt, v ktorom sa snaží vytvoriť priestor pre rodiny,
pre ich fyzickú, duševnú a duchovnú regeneráciu.

Viac sa môžete dozvedieť na
www.rodinkovo.sk

Asociácia rodín a rodinných spoločenstiev na Slovensku
a
Klub Ámos - Centrum pro rodinu a sociální péči o.s. Ostrava

REKORDY A KURIOZITY ZO SVETA ZVIERAT VTÁKY

Projekt **Vytvorenie novej spolupráce v oblasti interaktívneho vzdelávania**
je spolufinancovaný Európskou úniou z prostriedkov
Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky

ZAÚJÍMAVOSTI A KURIOZITY ZO SVETA VTÁKOV

Stretne sa v prírode tučniak s ľadovým medveďom?.....

NAJväčší vták + jeho veľkosť.....

NAJmenší vták + jeho veľkosť a váha.....

Stará sa kukučka o svoje mláďatá?.....

NAJväčšie rozpätie krídiel + koľko metrov.....

NAJrýchlejší vták + jeho rýchlosť.....

Je hus naozaj hlúpa?.....

Ako vysoko môžu vtáci lietať?.....

NAJrýchlejší plavec.....

Ako dlho žijú vtáky?.....

Asociácia rodín a rodinných spoločenstiev na Slovensku i Centrum pro rodinu a sociální péči o.s. - sa všetkými svojimi aktivitami usilujú o podporu rodiny a manželstva ako základu zdravej spoločnosti a tiež aj o posilnenie medziľudských a rodinných vzťahov.

Okrem iného spoločne organizujú a realizujú interaktívne výstavy a voľnočasové aktivity pre deti a mládež.

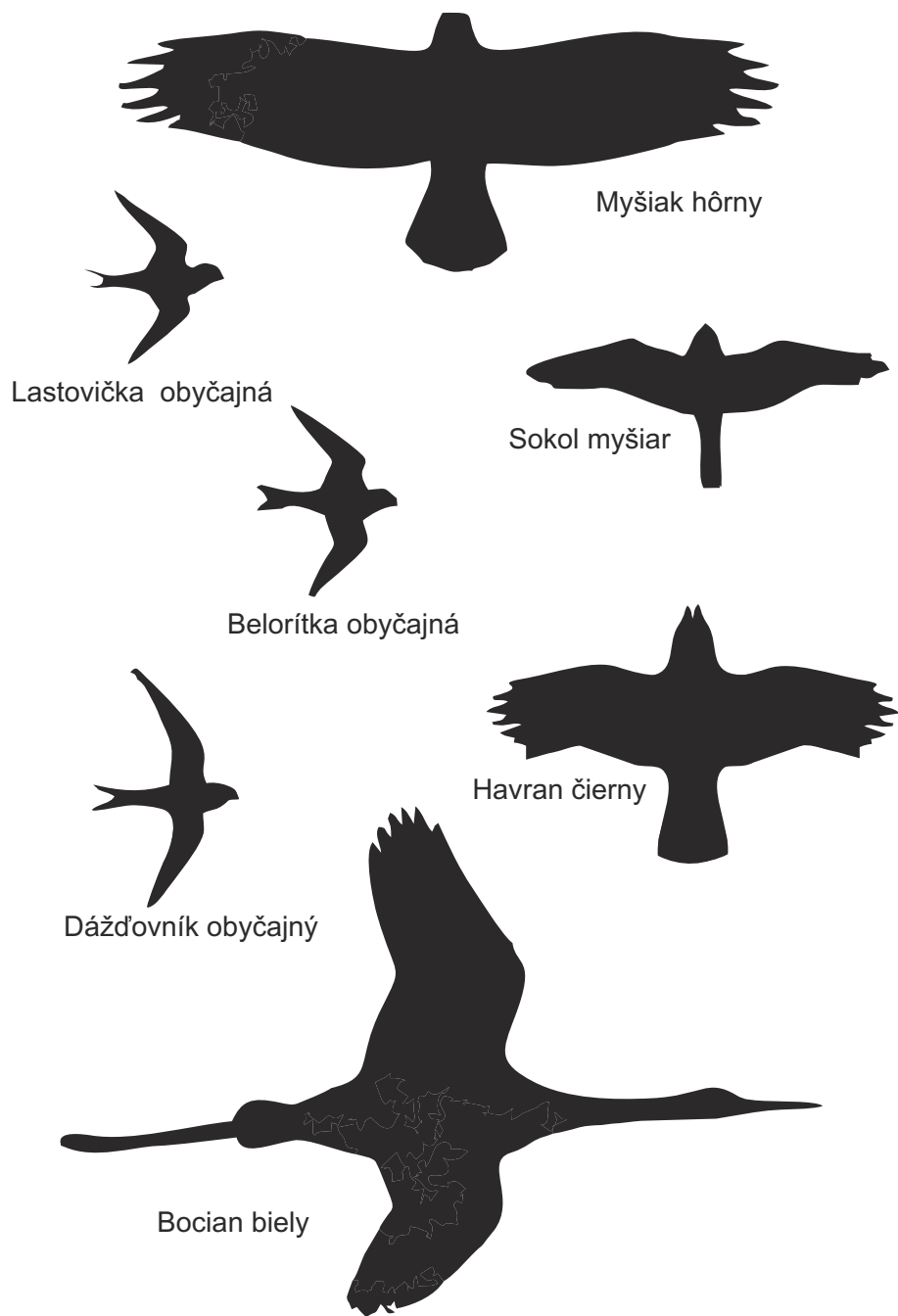
ĎALŠIE INTERAKTÍVNE PROJEKTY VYTVORENÉ

Klubom AMOS, ktorý je jedným zo stredísk Centrum pro rodinu a sociální péči o.s.

- ☺ **Biblia očami sveta - svet očami Biblie** - výstava približuje históriu a obsah jednej z najčítanejších kníh sveta, Biblie.
- ☺ **Dni hlavolamov** - viacdielny projekt, ktorý zoznamuje deti a dospelých s hlavolamami a rébusmi.
- ☺ **Oči nevidiacich uši nepočujúcich** - na typické "hmatacej - čuchacej" výstave si môžu návštevníci vyskúšať, či sa môžu na svoje zmysly spoľahnúť.
- ☺ **Rekordy a kuriozity zo sveta zvierat: Cicavce - Vtáky - Ryby, obojživelníky, plazy** - 3dielny projekt sa venuje zaujímavostiam zo sveta zvierat, rekordom, faune a jej ochrane.
- ☺ **Zdeněk Burian** - projekt približuje deťom pomocou hier a súťaží reprodukcie Burianových obrazov.
- ☺ **Zdeněk Miler deťom** - interaktívna výstava pre najmenších.
- ☺ **Dobrodružstvo na hrade, Cesta za pokladom** - hlavolamy.
- ☺ **Hudobné všeličo a veci okolo alebo uši a ten zvyšok** - výstava približuje zvuk v rôznych podobách.
- ☺ **Dni veľkonočných remesiel, Dni vianočných remesiel, Dni remesiel špeciál** - projekt približuje deťom i dospelým tradičné remeslá, dáva im možnosť si ich vyskúšať.

MÚZEUM NA KOLESÁCH

Všetky naše výstavy sú putovné a môžu byť realizované v ďalších mestách a dedinách.

Ahojte deti,

na svete žije okolo 9000 druhov vtákov. S vtákmi sa môžeme stretnúť v meste, na vrcholoch hôr, v džungliach, v uholných baniach, na púšti, nad oceánmi i na ľadovcoch.

Vtáky sa jednoducho vyskytujú všade.

Niektoré sú menšie než mŕľa, iné sú väčšie než človek. Sú medzi nimi i veľkí cestovatelia, ktorí lietajú doslova okolo celého sveta, iné nelietajú vôbec.

Vydajme sa spoločne poznávať tento zaujímavý vtáčí svet...

ÚLOHA č. 1

Napíš aspoň 3 znaky vtákov

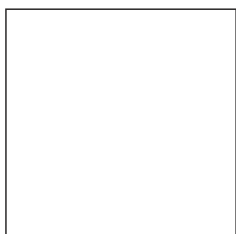

ÚLOHA č. 2

O sedenie na vajciach a o mláďatá sa u pštrosov stará hlavne samec.

Predstav si, že ti niekto vajce z hniezda vyhádzal a ty ich musíš dostať späť.

Vyskúšaj si, ako by šlo tvojím „zobákom“, dostať všetky štyri vajcia späť do hniezda. Ak si to zvládol, daj si pečiatku.

Koľko vajec býva v hniezde pštrosa dvojprstého?

Strká pštros hlavu do piesku?

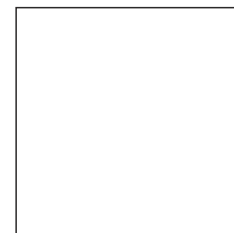
ÚLOHA č. 10

Veľa vtákov si v plytkej vode, v bahne a v piesku hľadá potravu. Živia sa drobným hmyzom, červami a vodnými živočíchmi. Dokážu veľmi rýchlo behať a ešte lepšie lietať.

Vezmi si „drevený zobák“ a ulov 4 červíky, aby si sa aspoň na chvíľu nasýtil.

Za splnenú úlohu si daj pečiatku.

Dobrá chuť...

ÚLOHA č. 9

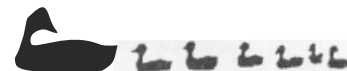
Ktoré vtáky trávia zimu v meste?

Čím môžeme vtáky v zime kŕmiť?

Čím sú vtáky pre človeka užitočné?

ÚLOHA č. 3

Priradi čísla tvarov nôh vtákov k jednotlivým vtákom.

sokol

kačica

papagáj

sliepka

d'ateľ

ÚLOHA č. 4

Najväčšie rozpätie krídiel má morský vták ALBATROS SŤAHOVAVÝ - až 3,7 m (asi ako dve postele za sebou). Jeho typickým letom je plachtenie.

Nasad' si „albatrosie krídla” a skús s nimi niekoľkokrát zamávať. Ak sa ti to podarí, daj si pečiatku.

ÚLOHA č. 5

Svojich operených susedov skôr počujeme ako vidíme. Človek žasne nad rozmanitosťou ich hlasov, ale len odborník pozná jednotlivé druhy a hojnosť ich výskytu na určitom mieste. Skús to aj ty.

Pozorne počúvaj nahrávku a zapíš číslo zvuku k jednotlivým vtákom.

drozd čierny _____

myšiak hôrny _____

kačica divá _____

vrabec domáci _____

kuvik obyčajný _____

ÚLOHA č. 6

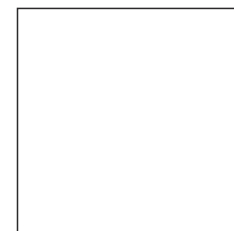
Čo urobíš, keď nájdeš na zemi živé, z hniezda vypadnuté mláďa?

ÚLOHA č. 7

Pelikány svoje mláďatá v prírode krmia polostrávenými rybami a mladé si ich vyberajú z hrdelných vakov svojich rodičov. Pri kŕmení zasúvajú do zobáku celú hlavu.

Vyskúšaj si nakrmiť osirelé mláďa pelikána. Ak mu dáš päť rybiiek, môžeš si dať pečiatku.

ÚLOHA č. 8

Každý letiaci vták má svoju typickú siluetu, podľa ktorej ho môžeme už z diaľky spoznať.

Pozorne sa pozeraj a prirad' k jednotlivým siluetám názvy vtákov.

7. _____

8. _____

3. _____

10. _____

13. _____

Ochrana búdok proti predátorom

Tým, že búdky v prírode pôsobia nápadne a neprirodzene, priamo priťahujú pozornosť vtáčích i štvornohých predátorov. Pokiaľ teda chceme hniezdiacim vtákom naozaj pomôcť, a nie iba pripraviť rafinovanú pascu na ne a ich mláďatá, musí byť búdka proti prípadným votrelcom dobre zabezpečená.

Medzi najčastejších predátorov, ktorí ohrozujú vajcia a mláďatá v hniezdnych búdkach, patria predovšetkým d'ateľ veľký, kuna lesná a kuna skalná. V blízkosti ľudských sídiel sú to hlavne mačky domáce.

Ďateľ: d'ateľ sa do búdky dostáva najčastejšie tak, že rozširuje vletový otvor a potom vyberie vajcia alebo mláďatá. Tým zároveň búdku znehodnotí a sprístupní ďalším predátorom. Ohrozené sú hlavne búdky vyvesované v lesoch a ich blízkosti. Menšie nebezpečenstvo hrozí búdkam umiestneným v záhradách. Rovnakým spôsobom, t.j. rozširovaním vletového otvoru, môže búdku znehodnotiť aj veverička.

Najlepšia ochrana búdky pred poškodením d'ateľom je oplechovanie vletového otvoru. Najčastejšie používame pozinkovaný plech. Okraje plechu starostlivo zarovnáme a obrúsime, aby sa vtáky pri vliezaní do búdky o nich neporanili, a dobre pripevníme, aby sa o neho nezachytili pazúrikom. Namiesto plechu môžeme použiť aj pevnejší plast alebo iné materiály. Rovnakým spôsobom môžeme spevniť búdku aj z iných strán, najmä boky a spodnú časť prednej steny.

Kuny a mačky: Aj kuny zameriavajú na vyberanie vajec a mláďat vtákov. Ak do búdok nemôžu priamo vliezť, pokúšajú sa vytiahnuť vajce alebo mláďatá z otvoru labkou. Mačky chytajú skôr vtákov vylietajúcich z búdky, alebo vyberajú mláďatá z hniezd. Obidvaja predátori môžu chytať pri vletovom otvore samice, ktoré krátko predtým vyplašili z hniezda.

Neumiestnenie bidielka: Prvým predpokladom ochrany vtákov hniezdiacich v búdkach je nedávať na búdky bidielko. Bidielko pomáha skôr predátorom (kunám a mačkám) k prístupu do vletového otvoru, než vtákom. Ak chceme vtákom bidielko nahradiť, umiestnime pod vletový otvor na vnútornú stranu malú lištu – vtáky, ktoré vlietavajú do búdky sa na nej chvíľku zastavia než zoskočia k hniezdu. Táto lišta zároveň sťažuje kunám a mačkám vyťahovanie mláďat z búdky.

Vtáacie búdky

Jedným z najznámejších a najrozšírenejších spôsobov pomoci vtákom je výroba a vyvesovanie vtáčích búdok. Vzhľadom na to, že ide o veľmi zaujímavú a aktuálnu problematiku, povieme vám o nej pár užitočných slov.

Prečo búdky vyvesujeme

Nezanedbateľné množstvo druhov našich vtákov umiestňuje svoje hniezdo do stromových dutín. Niektorí, ako napr. d'ateľ, žlny či niektoré sýkorky si takú dutinu vyhĺbia sami. Väčšina ostatných (sýkorka, muchárik, brhlík, žltouchvost záhradný, kôrovník a i.) sú však odkázaní na dutiny už existujúce, teda buď vyhnité, alebo vyhĺbené ich pôvodnými obyvateľmi. Bohužiaľ práve staré stromy, v ktorých sa prirodzené hniezdne dutiny nachádzajú najčastejšie, z krajiny rýchle miznú a tým sú obmedzované aj hniezdne možnosti dutinových druhov vtákov. Nedostatok prirodzených dutín môže byť pomerne ľahko nahradený vyvesovaním vtáčích búdok.

Búdky sú často vyvesované aj z dôvodu prilákania vtákov na určité miesto (napr. kvôli likvidácii hmyzích škodcov) a zanedbateľný nie je ani význam výchovný - predovšetkým deti sa týmto spôsobom môžu naučiť zodpovednému vzťahu k prírode.

Požiadavky na hniezdne búbky

Hniezdna búbka musí spĺňať veľa požiadaviek. Medzi najdôležitejšie patrí jej pevnosť, ochrana hniezdiacich vtákov pred nepriazňou počasia i pred útokmi najrôznejších predátorov. Musí vyhovovať svojimi rozmermi a konštrukciou druhom, o ktorých usídlenie máme záujem. Jednoducho musí ponúkať vtákovi výhodné a bezpečné miesto pre vyhniezdenie a vyvedenie mláďat. Také búbky potom vtáky vyhľadávajú a často aj uprednostňujú pred prirodzenými dutinami. Naopak, ak má búbka nedostatky alebo je ľahko dostupná predátorom, môže sa stať pre vtákov skôr pascou než pomocou.

Než začneme vyrábať búbku, mali by sme si tieto požiadavky uvedomiť a parametre búbky vopred premyslieť. Pri tejto úvahe musíme zväžiť najmä veľkosť a tvar vletového otvoru, vnútorné rozmery dutiny, spôsob zavesenia a otvárania búbky a ochranu pred predátormi.

Špeciálne typy búdok

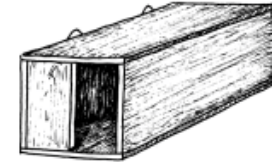
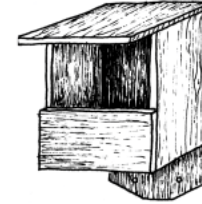
Pre úplnosť ešte dodajme, že okrem týchto "UNIVERZÁLNYCH" typov vtáčích búdok, poznáme aj "ŠPECIÁLNE" typy, ktoré sú svojimi rozmermi, konštrukciou a inými parametrami určené pre konkrétne druhy vtákov. Tieto búbky používame predovšetkým pre druhy, ktorých nároky na umiestnenie hniezda sú natoľko špecifické, že univerzálne búbky im nevyhovujú - ide napr. o kôrovníky, dáždovníky, niektoré sovy (kuvik obyčajný, plamienka driemavá).

Vtáacie búbky, polobúbky a výklenky

Polobúbky sa od klasických búdok odlišujú predovšetkým veľkosťou vletového otvoru, ktorý tvorí minimálne štvrtinu prednej steny (väčšinou polovicu, ale niekedy až 90 %). Polobúbky sú určené predovšetkým pre druhy hniezdiace prirodzene v otvorených dutinách (tzv. polodutinách) alebo najrôznejších výklenkoch, či už na stromoch alebo na ľudských stavbách, v skalách a pod.

Klasické polobúbky sú určené predovšetkým pre trasochvosta bieleho a horského, žltouchvosta domového, muchára sivého, ale hniezdiť v nich môžu aj ďalšie polodutinové druhy alebo dokonca dutinové druhy, ktoré preferujú dutiny s vletovým otvorom (napr. žltouchvost hôrny).

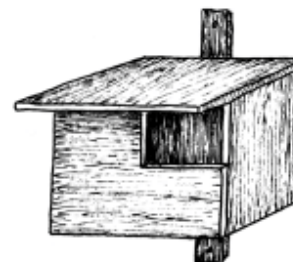
Polobúbku možno konštruovať aj ako ležatú s vnútornými rozmermi dna 12 x 22 cm a vnútornou výškou búbky 12 cm. Vletový otvor tvorí tretinu prednej steny, vytvára teda škáru o rozmeroch 4x12 cm. Taká búbka sa veľmi dobre osvedčila napr. pre horárika tajgového, ale i žltouchvosta hôrneho a ďalšie druhy.

Hniezdne výklenky:

Vhodné miesto pre budovanie hniezda polodutinových hniezdiacich vtákov môžeme vytvoriť už pri stavbe najrôznejších budov, prístreškov, múrov, murovaných plotov, pri stavaní vaty dreva, spevňovaní korýť vodných tokov a v ďalších podobných prípadoch. Tu sa ponúka veľa možností, od jednoduchého vynechania jednej alebo viacerých tehál až po vytvarovanie (alebo zabudovanie) klasickej polobúbky alebo inej polodutiny. Vždy dbáme na to, aby bol výklenok na mieste ťažko dostupnom pre domáce mačky a pokiaľ možno i pre iných predátorov (na hladkom múre, pod odkvapom a pod.). Vo vatrách dreva môžeme šikovým zostavením jednotlivých kusov vytvoriť najrôznejšie škáry, ktoré využíva pre stavbu hniezda veľa druhov polodutinových i dutinových hniezdiacich vtákov. Ak v takej vatre vtáky zahniezdia, je treba zabezpečiť, aby nebola rozobraná (odvezená alebo spracovaná) v priebehu hniezdenia.

Pri stavbe jednoduchých drevených konštrukcií, ako sú napr. altánky, kôlne, posedy alebo latríny, je vhodné na jedno alebo radšej na niekoľko miest pridať navyše nejaký nepotrebný kúsok dosky alebo malého trámu, a to aj zvonku, aj zvnútra blízko pri vchode (musíme však zabezpečiť neobmedzený prístup vtákov k hniezdu). Je vhodné na jednej stavbe vytvoriť viac takýchto výklenkov, vtáky si môžu vybrať tú, ktorá im najlepšie vyhovuje, popr. obsadiť ďalšie pri opakovanom hniezdení v tom istom roku – ako to s obľubou robí napr. žltouchvost domový. Rozmery výklenkov dimenzujeme tak, aby zodpovedali odporučeným rozmerom príslušných polobúdok a zároveň nenarušovali charakter alebo vzhľad stavby.

Veľkou výhodou výklenkov v stavbách je ich malá nápadnosť pre predátorov a ďalších nevitáných návštevníkov vtáčích hniezd. Dôležitá je aj väčšia životnosť než majú klasické polobúbky. Začlenenie do stavby je výhodné aj z estetického hľadiska. Vtáky tieto výklenky s obľubou obsadzujú, často dokonca radšej než klasické polobúbky.